

DOI: <https://doi.org/10.71404/tsjplec.2026.4>

ОКРЕМІ ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ МИТНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Ігор Юрійович ТОРБІН,

*аспірант Одеського державного
університету внутрішніх справ
<https://orcid.org/0009-0001-4166-1820>*

В умовах розвитку української державності, євроінтеграційних процесів та функціонування правового режиму воєнного стану Державна митна служба України відіграє важливу роль у забезпеченні економічної безпеки держави, наповненні державного бюджету, захисті національних економічних інтересів та протидії контрабанді й іншим митним правопорушенням. У зв'язку з повномасштабною військовою агресією проти України особливого значення набуває ефективність діяльності митних органів, які забезпечують контроль за переміщенням товарів через кордон, сприяють безперерйному постачанню гуманітарної допомоги, військового обладнання та інших стратегічно важливих вантажів. Водночас митні органи повинні здійснювати свою діяльність із суворим дотриманням вимог законності, прав і свобод людини та принципів, які визначають основні напрями організації та здійснення митної справи, забезпечують єдність правозастосовної практики, сприяють підвищенню ефективності державного управління у митній сфері та формують належний рівень довіри громадян і суб'єктів господарювання до державних інституцій. Слід зазначити, що до сьогодні відсутній єдиний закон про Державну митну службу України тому у своєму дослідженні будемо виходити із загального законодавства України.

Так, статтею 8 Митного кодексу зазначається, що митна справа здійснюється на основі принципів: 1) виключної юрисдикції України на її митній території; 2) виключних повноважень митних органів України щодо здійснення митної справи; 3) законності та презумпції невинуватості; 4) єдиного порядку переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України; 5) спрощення законної торгівлі; 6) визнання рівності та правомірності інтересів усіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності; 7) додержання прав та охоронюваних законом інтересів осіб; 8) заохочення доброчесності; 9) гласності та прозорості та 10) відповідальності всіх учасників відносин, що регулюються цим Кодексом [1].

Виходячи із основ Конституції України [2] то принцип законності є основоположним принципом діяльності, будь якого органу у том числі і митних органів, зміст якого полягає в тому, що посадові особи митної служби зобов'язані діяти виключно на підставі, у межах повноважень та

у спосіб, передбачений Конституцією України та законами України. Будь-які рішення, дії чи бездіяльність митних органів повинні відповідати чинному законодавству та підлягати судовому контролю.

Принцип верховенства права передбачає пріоритет прав і свобод людини та громадянина у діяльності митних органів. При здійсненні митного контролю посадові особи повинні забезпечувати справедливий баланс між інтересами держави та правами суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Реалізація цього принципу сприяє запобіганню зловживанню владними повноваженнями та забезпечує належний захист прав учасників митних правовідносин. Зрозумілим чином, у такому випадку є важливими принципи відкритості та прозорості, оскільки Митна служба повинна забезпечувати доступність інформації про свою діяльність, адміністративні процедури та результати роботи. Відкритість сприяє підвищенню довіри суспільства до митних органів, зменшує ризики корупції та створює сприятливі умови для здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Важливим є і принцип доброчесності, який передбачає неухильне дотримання посадовими особами етичних норм, недопущення конфлікту інтересів та вчинення корупційних правопорушень. Реалізація цього принципу є важливою умовою забезпечення авторитету митної служби та формування позитивного іміджу державних органів. Дотримання цього принципу є можливим за умови професіоналізму та компетентності посадових осіб, які повинні володіти необхідними знаннями у сфері митного, адміністративного, податкового та міжнародного права, а також постійно підвищувати свою кваліфікацію відповідно до сучасних викликів та міжнародних стандартів тощо.

Не менш важливим є і принцип рівності всіх осіб, які мають рівні права та обов'язки перед законом, як особи, які перетинають митний кордон України так і ті, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. Забороняється будь-яка дискримінація за ознаками громадянства, національності, форми власності чи іншими критеріями, не передбаченими законом.

Отже, принципи адміністративно-правових засад діяльності Державної митної служби України є основою її функціонування та визначають основні стандарти реалізації митної політики держави. Законність, верховенство права, відкритість, професіоналізм, доброчесність, рівність учасників митних правовідносин та ефективність забезпечують належне виконання митними органами покладених на них завдань. В умовах європейської інтеграції та воєнних викликів дотримання зазначених принципів є необхідною передумовою підвищення ефективності митного адміністрування, зміцнення економічної безпеки України та забезпечення належного захисту національних інтересів держави.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України. Кодекс від 13.03.2012 № 4495-VI .URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 24.06.2026).
2. Конституція України. Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР . URL. [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text) (дата звернення: 24.06.2026).